

Intervija ar *Jukka Takala*, Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras direktoru, par Aģentūras 2007. gada kampaņu „Stop-pārslodze!”, kas domāta, lai risinātu balsta un kustību aparāta slimību (BKAS) problēmu darbavietā.

Jautājums: *Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra uzsāk kampaņu „Stop-pārslodze!”, lai risinātu balsta un kustību aparāta slimību (BKAS) problēmu. Cik izplatīta šī problēma ir Eiropā?*

Jukka Takala: BKAS ir visizplatītākā ar darbu saistītā veselības problēma Eiropā, kas ietekmē miljoniem darba ņēmēju. Lai gan BKAS ir sastopamas visās darbavietās, visvairāk ietekmētās nodarbinātības nozares, kurās ir augsts balsta un kustību aparāta problēmu līmenis, ir lauksaimniecība un būvniecība. Visā ES gandrīz ceturtda daļa darba ņēmēju cieš no muguras sāpēm, bet vairāk nekā piektajai daļai ir muskuļu sāpes. Jaunajās dalībvalstīs situācija ir bēdīgāka – gandrīz divas piektdaļas darba ņēmēju cieš no šīm divām problēmāmⁱ.

J: *Vai jums tiešām ir nepieciešama kampaņa par muguras sāpēm?*

JT: BKAS ir nopietna problēma. Tās ietekmē ne tikai muguru – lai gan, protams, muguras sāpes pašas par sevi var būt ļoti nopietna problēma. Var tikt ietekmēti gan muskuļi, locītavas, cīpslas, saites, gan nervi. Kustību slimības, kas ietekmē augšējo ķermeņa daļu, ir pazīstamas kā ar darbu saistīti kakla un augšējās ķermeņa daļas traucējumi. Jūs, iespējams, tās zināt kā „atkārtotus sastiepumus”.

J: *Bet, protams, BKAS parasti ir tikai nelielas sāpes un sastiepumi?*

JT: Ir tiesa, ka daži cilvēki izjūt tikai diskomfortu vai nelielas sāpes, bet BKAS bieži attīstās par ļoti nopietnu medicīnisku problēmu, ko nepieciešams ārstēt medicīniski, kā arī ir nepieciešams slimības atvaļinājums. Vishroniskākajos gadījumos ļoti bieži ārstēšana un atveseļošanās nav apmierinoša. Rezultāts var būt pastāvīga invaliditāte un darba zaudējums. BKAS ir arī ārkārtīgi izplatīta problēma –kādā savas dzīves posmā pat 90% cilvēku cieš no tāsⁱⁱ.

J: *Kā BKAS ietekmē uzņēmējdarbību?*

JT: BKAS ir galvenais cēlonis prombūtnē no darba praktiski visās dalībvalstīs. Dažās dalībvalstīs BKAS rada 40% izmaksu, ko veido atlīdzība darba ņēmējiem, un līdz 1,6% no pašas valsts iekšzemes kopprodukta (IKP). Šīs problēmas samazina uzņēmuma rentabilitāti, kā arī palielina valdības sociālās izmaksas. Bet šīs slimības arī spēcīgi samazina ietekmēto personu nodarbinātības spēju un darba spēju. Tādēļ BKAS problēmu risināšana ir morāli un ētiski svarīga.

J: *Labi, es pieņemu, ka BKAS ir problēma, bet vai Jūs varat paskaidrot, kā cilvēki to darbā var iegūt?*

JT: Celšana, nešana, vilkšana un stumšana, atkārtotu darbību veikšana vai strādāšana aukstumā vai pārmērīgā karstumā – tiek ir faktori, kas izraisa BKAS. Taču fiziskie faktori nav vienīgais cēlonis. Arī nepareiza darba organizācijai ir sava loma. Piemēram, darba ņēmēji, kuriem ir zems autonomijas līmenis un zema

apmierinātība ar darbu daudz vairāk ir pakļauti BKAS attīstībai. Svarīga ir arī pašas personas medicīniskā vēsture un fiziskās spējas.

J: *Bet vai tiešām mums ir nepieciešama Viseiropas kampaņa, lai risinātu BKAS problēmu?*

JT: BKAS var novērst vai ievērojami samazināt, ja darba devēji piekopj labu praksi un izpilda spēkā esošos [darba drošības un veselības aizsardzības likumus](#). Bet, lai efektīvi cīnītos ar BKAS, ir jāveic īpašas rīcības. Kampaņa ir ļoti labs veids, kā pievērst šiem jautājumiem gan darba devēju, gan darba ņēmēju uzmanību. Un kampaņas nozīmīga daļa ir Labas prakses balva, kas domāta, lai noteiktu, atzītu un izplatītu labu praksi visā Eiropā.

J: *Jūs runājat par īpašām rīcībām. Vai varat pastāstīt precīzāk?*

JT: Mēs šo jautājumu esam risinājuši jau iepriekš. 2000. gadā pirmā Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības kampaņas nedēļa saucās 'Uzgriez muguru BKAS'. 2007. gada kampaņa ir bāzēta uz labo sākumu, ko veicām pirms septiņiem gadiem, bet tomēr ir atšķirīga. „Stop-pārslodze!” ir integrētas vadības pieeja ar trīs galvenajiem elementiem. Pirmkārt, darba devējiem, darba ņēmējiem un valdībai ir jāsadarbojas. Otrkārt, jebkurai rīcībai, kas tiek veikta, lai risinātu BKAS, ir jābūt vērstai uz 'visas ķermeņa slodzes' ideju, kas aptver visu sasprindzinājumu, kuram tiek pakļauts ķermenis, kā arī slodzi, kas jānes. Jāsaprot, ka stress, darba gaita un ierobežotā darba metožu izvēles brīvība, piemēram, arī ir faktori, kas veicina BKAS attīstību. Visbeidzot – darba devējiem ir jāpieliek visas pūles, lai palīdzētu darba ņēmējiem, kuriem ir BKAS, atveseļoties, lai izstrādātu darbā atgriešanās programmas un lai paturētu šos darba ņēmējus darbā.

J: *Vai varat pastāstīt – kurš ir atbildīgs par BKAS problēmu risināšanu?*

JT: Protams, darba devējiem ir jādara vairāk, lai aizsargātu savus darba ņēmējus, bet arī darba ņēmējiem ir vairāk jāapzinās BKAS riski. Sākumā pievērsīsimies darba devējiem. Viņiem ir jārada piemērs, jādemonstrē patiesa apņemšanās risināt darba drošības un veselības aizsardzības problēmas, veicot visas praktiski iespējamās darbības BKAS risku novēršanai vai vismaz samazināšanai. Un tas ir paša darba devēja interesēs: labs darba drošības rādītājs ir labs uzņēmējdarbībai. BKAS novēršana palīdzēs organizācijām saglabāt ražīgumu un samazināt kompensācijas prasības un augstākas apdrošināšanas prēmijas. Darba ņēmēju iesaistīšanās ir būtiska visu darbavietā radušos problēmu risināšanā. Iespējams pat, ka tie ir tieši darba ņēmēji, nevis vadība, kas vislabāk pārzina darba vidi. Darba ņēmējiem ir nepieciešama informācija un apmācība par BKAS, bet viņi ir arī atbildīgi par to, lai šis zināšanas pielietotu praksē. Darba devēji, darba ņēmēji un viņu darba drošības pārstāvji, darba drošības un veselības aizsardzības praktiķi un politikas veidotāji – viņi visi ir atbildīgi par BKAS problēmu risināšanu.

J: *Vai Aģentūra ir „saucēja balss tuksnesī” kampaņā pret BKAS?*

JT: Nē, nepavisam! Kampaņa „Stop-pārslodze!” aptver visas 27 ES dalībvalstis, kandidātvalstis un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) valstis. To atbalsta ES 2007. gada prezidentūras valstis Vācija un Portugāle, Eiropas Parlaments, Eiropas Komisija un Eiropas sociālie partneri. Balsta un kustību aparāta slimības patiesībā ir ES prioritāte. Viens no tās Lisabonas stratēģijasⁱⁱⁱ uzdevumiem ir vairāk un labāku

darbavietu radīšana Eiropā. Skaidrs, ka BKAS problēmu risināšana, kas ir Eiropas lielākā ar veselību saistītā problēma, palīdzēs izpildīt šo uzdevumu. Kopienas Darba drošības un veselības aizsardzības stratēģija 2002.-2006. gadam arī nosaka BKAS kā prioritātes jomu. Vecāko darba inspektoru komiteja (SLIC) 2007. gadā arī veic BKAS uzlabošanas kampaņu, un mēs nopietni sadarbojamies, lai risinātu šo problēmu.

J: *Kā cilvēki var iesaistīties kampaņā „Stop-pārslodze!”?*

JT: Kampaņas „Stop-pārslodze!” mērķgrupa ir darbavietas. Ar mūsu Labas prakses balvām mēs atzīsim uzņēmumus, kas veikuši izcilus un novatoriskus ieguldījumus BKAS problēmu novēršanā un risināšanā. Kampaņas „Stop-pārslodze!” kulminācijas punkts ir mūsu ikgadējā Eiropas nedēļa darba drošībai un veselības aizsardzībai, kas šogad norisināsies no 22. līdz 26. oktobrim. Ikviens, kas ir ieinteresēts kampaņā „Stop-pārslodze!”, var lejupielādēt mūsu kampaņas atbalsta materiālus no tīmekļa vietnes – <http://ew2007.osha.europa.eu/campaignmaterials> - un izmantot tos, lai veicinātu izpratni par BKAS jautājumiem un, cerams, izstrādātu risinājumus.

Informācija redaktoriem

1) *Jukka Takala* pārņēma Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības direktora amatu 2006. gada septembrī. Viņš darba drošības un veselības aizsardzības jomā ir strādājis vairāk nekā 30 gadus. Pirms pievienošanās Aģentūrai *Jukka Takala* strādāja Starptautiskajā darba organizācijā, kur bija darba drošības un veselības aizsardzības un vides starptautiskās programmas (Drošs darbs) - lielākās Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) sociālās aizsardzības programmas – direktors. Dr. Takala pēc izglītības ir inženiermehāniķis, kā arī viņam ir Tamperes Tehnoloģijas universitātes doktora grāds tehnoloģijā.

2) Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru, kas atrodas Bilbao, izveidoja Eiropas Savienība, lai nodrošinātu informāciju par darba drošību un veselības aizsardzību. Aģentūrai ir izveidots nacionālo Kontaktpunktu tīkls, lai koordinētu un izplatītu informāciju katrā ES dalībvalstī. Pulcinot kopā valdību, darba devēju un darba ņēmēju organizāciju pārstāvjus, kā arī vadošos darba drošības un veselības aizsardzības ekspertus no visas ES un ne tikai, Aģentūra nodrošina uzticamus, līdzsvarotus un objektīvus darba drošības un veselības aizsardzības informācijas avotus.

3) Sīkākai informācijai, lūdzu, apmeklējiet Aģentūras tīmekļa vietni <http://osha.europa.eu>

ⁱ Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds, 4. Eiropas darba apstākļu apsekojums 2005 (*European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 4th European Working Conditions Survey 2005*)

<http://eurofound.europa.eu/ewco/surveys/EWCS2005/index.htm>

ⁱⁱ Skatīt http://osha.europa.eu/topics/msds/facts_html

ⁱⁱⁱ Lisabonas stratēģija, 2000. gada marts (*Lisbon Strategy, March 2000*):

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm